

Temat: AIDS.

Z początkiem lat osiemdziesiątych w Stanach Zjednoczonych zaobserwowano nieznaną dotychczas chorobę. Jej cechą charakterystyczną był znaczny spadek odporności organizmu, co wiązało się z zapadalnością na różne nietypowe infekcje, jak np. pierwotniakowe zapalenie płuc. Wszyscy chorzy mieli charakterystyczne zmiany w układzie odpornościowym: bardzo obniżoną liczbę limfocytów T4, tzw. pomocniczych. Odkrycia czynnika wywołującego chorobę dokonało niezależnie od siebie dwóch uczonych: Francuz Luc Montaignier i Amerykanin Robert Gallo. Winowajcą okazał się wirus, któremu dano nazwę HIV (Human Immunodeficiency Virus, czyli ludzki wirus upośledzenia odporności), a chorobę nazwano AIDS (Acquired Immune Deficiency Syndrome, czyli zespół nabytego upośledzenia odporności).

HIV oznacza więc nazwę drobnoustroju powodującego AIDS; jest to ludzki wirus, co znaczy, że atakuje wyłącznie człowieka; efektem działania wirusa jest upośledzenie odporności, które powoduje zapadanie na różne choroby, coraz cięższe i trudniejsze do wyleczenia, a w rezultacie – śmierć.

Przebieg choroby

Zakażenie wirusem HIV nie jest jednoznaczne z chorobą AIDS; od momentu zakażenia do rozwoju objawów AIDS mija często wiele lat. Jest to tzw. okres bezobjawowy.

Człowiek zakażony posiada wirusa HIV w organizmie, może zakażać innych, lecz nie ma żadnych objawów chorobowych i czuje się dobrze. Mówimy, że jest osobą żyjącą z HIV. Jeśli podda się leczeniu, może przedłużyć okres bezobjawowy, czasem do kilkunastu lat, a być może jeszcze dłużej. Jednak każdy zakażony prawdopodobnie prędzej czy później zachoruje.

Pomimo braku widocznych objawów choroby, układ immunologiczny człowieka zakażonego wirusem HIV powoli ulega uszkodzeniu; liczba atakowanych przez wirus limfocytów T4 maleje. Poniżej pewnego ich poziomu pojawiają się symptomy upośledzenia odporności – pierwsze objawy chorobowe.

Są to najczęściej: stałe zmęczenie, osłabienie, potliwość nocna, podwyższona temperatura, kaszel, biegunki, chudnięcie.

Bardzo typowym objawem jest powiększenie węzłów chłonnych. Pełnoobjawowy AIDS charakteryzuje się występowaniem chorób oportunistycznych. Są to infekcje powodowane przez drobnoustroje, które dla człowieka o zdrowym układzie immunologicznym są nieszkodliwe lub powodują ograniczone, łatwe w leczeniu zmiany chorobowe. U chorego na AIDS infekcje te mają ciężki przebieg i trudno poddają się leczeniu, prowadząc w końcu do śmierci. Są to m.in.: pierwotniakowe zapalenie płuc, grzybice, cytomegalia, opryszczka, półpasiec, gruźlica i nowotwory: mięsak Kaposiego, chłoniaki, rak szyjki macicy.

AIDS jest chorobą śmiertelną. Dzisiejsza medycyna nie potrafi wyleczyć osoby chorej, nie potrafi też usunąć wirusa z organizmu; leki mogą tylko przedłużyć życie i łagodzić objawy. Nie opracowano też dotąd szczepionki przeciwko HIV.

W każdym województwie istnieją punkty bezpłatnego, anonimowego wykonywania testów na HIV. Badanie polega na pobraniu krwi, którą następnie testuje się na obecność przeciwciał anti-HIV; jeśli wynik jest dodatni, wykonuje się test potwierdzenia, bardziej swoisty. Pozytywny wynik tego drugiego jest równoznaczny ze stwierdzeniem zakażenia HIV.

Drogi przenoszenia zakażenia

Badania dowiodły, że istnieją trzy drogi zakażenia wirusem HIV. Znajduje się on we wszystkich płynach ustrojowych, lecz stężenie umożliwiające zakażenie występuje jedynie we krwi, w wydzielinach układu płciowego i w mleku matki.

Przekazywanie wirusa HIV jest więc możliwe:

- poprzez kontakt seksualny,
- poprzez krew,
- przez matkę – dziecku: w czasie ciąży, porodu lub przy karmieniu piersią.

Najpowszechniejszą drogą szerzenia się zakażeń HIV w świecie są kontakty seksualne. Zakażne są wszystkie wydzieliny układu płciowego męskiego i żeńskiego; największe stężenie wirusa zaobserwowano w nasieniu. Kobiety łatwiej ulegają zakażeniu niż mężczyźni; statystyki pokazują, że grupą najbardziej narażoną na zakażenie są młode dziewczęta. Jest to związane z ogólnie większą podatnością dziewcząt na infekcje układu płciowego w przypadku przedwczesnej aktywności seksualnej.

Szczególne zagrożenie zakażeniem HIV niosą częste zmiany partnerów seksualnych oraz niektóre formy kontaktów homoseksualnych.

Przenoszenie zakażenia HIV przez krew zdarza się najczęściej w przypadku narkomanii dożylniej, z powodu używania niesterylnych igieł i strzykawek.

W początkach epidemii AIDS częste były zakażenia przy transfuzji krwi lub przetaczaniu preparatów krwiopochodnych, np. u osób chorych na hemofilię (choroba polegająca na zaburzeniu krzepliwości krwi). Obecnie wszystkie preparaty krwiopochodne są poddawane specjalnej obróbce, wykluczającej możliwość zakażenia; krew używana do transfuzji jest badana przy pobieraniu od krwiodawców i zakażenie się HIV tą drogą jest bardzo mało prawdopodobne. Droga zakażenia przez krew dotyczy więc w Polsce głównie osób uzależnionych od narkotyków dożylnych.

Zakażenie dziecka przez matkę zachodzi najczęściej podczas porodu; co trzecie dziecko urodzone przez matkę zakażoną HIV też jest zakażone. Jeśli matka wie, że jest zakażona i podda się specjalnemu leczeniu w ciąży i podczas porodu, może znacznie zmniejszyć ryzyko zakażenia swego dziecka.

W początkach epidemii uważano, że problem AIDS dotyczy jedynie pewnych grup ludzi, wśród których szerzy się zakażenie, jak np. prostytutki, narkomani czy homoseksualiści. Nazywano je grupami ryzyka. Dziś wiadomo, że bardziej prawidłowe jest mówienie o ryzykownych zachowaniach; nie jest ważne, do jakiej grupy człowiek należy, ważne, jak się zachowuje. **Aby ulec zakażeniu, wystarczy jeden incydent, kiedy człowiek zachował się ryzykownie.**

Jak więc widać, istnieją konkretne sytuacje, w których możliwe jest zakażenie wirusem HIV. **Nie jest możliwe zakażenie poprzez codzienne kontakty z osobami zakażonymi:** wspólne zamieszkiwanie, spożywanie posiłków, przebywanie w tym samym pomieszczeniu.

Nie można zakazić się przez wspólną zabawę, podanie ręki, przytulenie, wspólną kąpiel w basenie czy korzystanie z tych samych urządzeń sanitarnych, co osoba zakażona. Zakażenie HIV nie przenosi się poprzez ukłucia komarów, kaszel czy kichanie, pocałunek towarzyski (tzw. głębokie pocałunki mogą nieść pewne

niebezpieczeństwo, o ile towarzyszą im uszkodzenia śluzówki w jamie ustnej). Ludzie żyjący z HIV i chorzy na AIDS, o ile zdrowie im pozwala, mogą normalnie pracować, uczęszczać do szkoły, chodzić do kina, korzystać z urządzeń sportowych itp.

Profilaktyka

Nie ulega wątpliwości, że jedną z podstawowych przyczyn epidemii AIDS w świecie jest swoboda seksualna. Szczególnie istotne znaczenie epidemiologiczne mają tu dwa zjawiska: coraz wcześniejsza inicjacja seksualna oraz częste zmiany partnerów. Dlatego też Światowa Organizacja Zdrowia, rozpatrując zasady profilaktyki AIDS podaje, iż:

Przed zakażeniem wirusem HIV drogą płciową chroni wyłącznie:

- całkowita abstynencja seksualna,
- trwały związek z jednym, niezakażonym partnerem, oparty na wzajemnej wierności.

Jeśli ktoś rezygnuje ze spełnienia któregoś z powyższych warunków, decydując się na przygodne kontakty seksualne, WHO (World Health Organization – Światowa Organizacja Zdrowia) poleca używanie prezerwatywy jako środka zmniejszającego ryzyko zakażenia.

Trzeba pamiętać, że **prezerwatywa nie stanowi całkowitej ochrony przed AIDS, a jedynie zmniejsza ryzyko zakażenia**. Stopień redukcji zagrożenia zależy od jej jakości i poprawności użycia, ale i od zdarzeń losowych, jak np. zsuniecie się. Dane dotyczące skuteczności tej ochrony są bardzo różne; ryzyko jednak istnieje. Z punktu widzenia epidemiologii AIDS najskuteczniejszy byłby powrót do tradycyjnej moralności, w której jedynym właściwym polem aktywności seksualnej jest wzajemnie wierne małżeństwo.

Profilaktyka AIDS obejmuje także profilaktykę narkomanii; wiadomo, że drugą istotną drogą rozprzestrzeniania się wirusa HIV jest narkomania dożylna. Niestety, liczba osób uzależnionych od narkotyków wciąż rośnie; rośnie też liczba osób zakażonych HIV tą drogą.

Stosunek do chorych i żyjących z HIV

Jest rzeczą oczywistą, że na osobach zakażonych ciąży obowiązek postępowania w taki sposób, by nie narażać nikogo na zakażenie. Odpowiedzialne zachowanie w ich przypadku oznacza podejmowanie wyłącznie bezpiecznych form kontaktu.

Właściwa opieka medyczna w okresie bezobjawowym przedłuża ten okres, a tym samym życie osoby zakażonej. W Polsce jest coraz więcej przychodni dla żyjących z HIV oraz szpitali mających oddziały dla chorych na AIDS. Równie ważna, jak prawidłowe leczenie, jest akceptacja tych osób przez społeczeństwo; świadomość, że jest dla nich miejsce w zakładzie pracy, szkole czy w grupie przyjaciół. Nasza życzliwość może pomóc im przezwyciężyć rozpacz i depresję, przywrócić sens życia.

Opracowała Grażyna Węglarczyk

Zadanie

Znajdź na stronie www.aids.gov.pl aktualne informacje:

- ilość ludzi zakażonych wirusem HIV w Polsce i na świecie,
- ilu ludzi zmarło z powodu AIDS w Polsce i na świecie.